

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Pétroleuses, Parisko Komunako mitoa

Paris, 1871ko martxoaren 28a. Herrietarrak altxatu eta hamar egunera, Parisko Komuna eratu zen, langile klasearen lehen gobernutzat jotzen dena. Loialistek Komuna gogor erreprimitu zuten eta, bi hilabete eta gero, maiatzaren 28an, gobernua bertan behera geratu zen. Maiatzaren azken aste horri Aste Odoltsua esango zioten: milaka komunero atxilotu zituzten, edo epaiketarik gabe exekutatu. Eta liskarretan Parisek su hartu zuen.

Sute horien errua nagusiki *pétroleuse* edo Komunaren aldeko emakume pirmanoei egotzi zieten. Suteak pizteko petrolioia erabiltzen omen zutelako esan zieten horrela. Komunaren amaieran ehunka atxilotu eta Versaillesera eramantuz zituzten bertan epaitzeko; beste asko epaiketarik gabe hil zituzten. Eta hurrengo hilabetetan hiriburuan likido erregaia saltzea debekatu zuten, emakume petroliozaleek beren jardunari berriro heldu ez ziezaioten.

Prosper-Olivier Lissagaray (1838-1901) gertatutakoaren lekuko izan zen eta Komunaren kronika idatziz jasota utzi zuen. Hauxe idatzi zuen ustezko su-piztailerari buruz: "Gaizki jantzitako edozein emakume, esne-marmita bat edo botila huts bat zeraman edozein, *pétroleuse*-tzat jotzen zuten, arropak indarrez erauzten zizkioten, hurbilen zegoen hormaren kontra jartzen zuten eta hantxe bertan tiroz hil". Beraz, kronikalariak hasieratik bertatik jarri zuen zalantzan

EZKERREAN, TULLERIES JAUREGIA SUTAN 1871KO MAIATZAREN 24AN. ESKUINEAN, 'PÉTROLEUSE' BATEN KARIKATURA, URTE BEREKO UZTAILEAN BANATUTAKO POSTALEAN.

LEÓN SABATIER ETA ALBERT ADAM / BERNARD

emakume haien erruduntasuna. Baina Lissagaray sozialista iraultzailea zen, komuneroa, eta, hortaz, bere ikuspegi "lerrotua" ez zen luzaroan aintzat hartu. 1870eko hamarkadan bertan Maxime Du Camp idazleak Komunaren kronika "objektiboagoa" argitaratu zuen eta hor ere *pétroleuse*-en parte-hartzea ukatu zuen. Baina mitoak hazten jarraitu zuen.

XX. mende bukaeran, Komunari buruzko dokumentazioa desklasifikatuta, historialariek sakonago aztertu ahal izan zuten *pétroleuse*-en fenomeno, eta aurreko mendean Lissagarayk esandakoa berretsi zuten. Besteak beste, Robert Tombs eta Gay Gullickson aritu ziren dokumentazioa aztertzeko lanean eta ez zuten topatu *pétroleuse*-ek sutearen bat piztu zutela frogatzen zuen kasu

bat bera ere. Komuna amaitutakoan Versaillesen epaitutako ehunka emakumeetatik soilik gutxi batzuk kondenatu zituzten, guztiak komunaren aldeko ekintzengatik, baina bat bera ere ez suteekin lotuta. Aste odoltsuko sute haien erantzukizuna gatazkari berari eta, beraz, bi aldeei egotzen zaie nagusiki gaur egun. Gullicksonen ustez, *pétroleuse*-en mitoa Versailleseko politikarien propaganda kanpainaren parte izan zen. Komunaren erreformen aurkako keinua zen, aste gutxi haietan hartutako zenbait neurri emakumeen egoera zertxobait hobetzen zutelako. Garaipen praktikoa kaleetan lortzeaz gain, garaipen moralak ere nahi zuten kontserbadoreek, emakume komunero barbaro eta suntsitzaile haien gainetik. ●

Gutunak ukitu gabe destolestean

Gutunazal modernoak sortu baino lehen, gutunak modu konplexuetan tolestu ohi zituzten komunikazioa ahalik eta seguruen izan zedin. Orain, Massachusettseko Teknologia Institutuko ikerlari Jana Dambrogiok Brienne bildumako dozenaka gutun irakurtzea lortu du, gutunak ukitu gabe.

X izpiei eta toleste algoritmo bati esker, 300 urtez tolestuta egon diren eskutitzak birtualki destolestea lortu du. Ondo tolestutako gutunak eta bestelako dokumentuak irekitzea arrisksua izan ohi da, maiz hondatu egiten direlako; teknologia honi esker dokumentu askoren edukia ezagutu ahal da, ondarea suntsitu gabe. ●

UNLOCKING HISTORY RESEARCH GROUP

